

Titel: Kapitel XXIV.

Citation: "Kapitel XXIV.", i *1901/1902: Bemærkninger til lovforslag*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r10-shoot-chptrd1e18405.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: 1901/1902: Bemærkninger til lovforslag

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel XXIV.

Behandling af Sager ved Underret og Retsmidler mod Underrettens Afgørelser.

De her givne Regler for Underrets- proceduren ere i det hele stemmende med Reglerne desangaaende i det tidligere Forslags 5te Afsnit; dog bevirker den i stort Omfang gjorte Henvi- sning til Landsrets- proceduren, at forskellige med Hensyn til denne foretagne Ændringer ogsaa komme frem her; derhos er den særlige Bevis- kendelse (jfr. det tidligere Forslags § 350) ogsaa opgivet for Underretsprocedurens Vedkommende; endvidere ere forskellige Fristbestemmelser ændrede og nogle Be- stemmelser angaaende Vidner henflyttede til Vidnekapitlet.

Hvad Paaanke af Underretssager an- gaar, maa særlig to Ændringer af væsent- lig Betydning fremdrages:

Det tidligere Forslags Begrænsning af Appel til Sager paa mindst 40 Kr. er bortfalden, saaledes at efter Udkastet en hvilken som helst Underretssag kan paa- ankes til Landsret Derhos er det for det Tilfælde, at Indetævnte udebliver under Appellen til Landsret, foreskrevet, at Sagen da — ligesom ved Højesteret i tilsvarende Tilfælde — skal udgaa til skriftlig Be- handling.

Naar Udkastet saaledes giver Adgang til at appellere selv den ubetydeligste Un- derretssag, er dette sket i Henhold til føl- gende Betragtninger:

Sondringen mellem Landsretssager, c: større Sager, der undergives en mere ind- gaende Behandling for en af flere Dom-

spalte2834

mere bestaaende Ret, og Underretssager, c: mindre Sager, der undergives en mere summarisk Behandling for Enkeltdommer, beror ikke derpaa, at Retfærdigheden i og for sig tiltrænger færre Garantier, hvor Talen er om smaa Værdier, end hvor Ta- len er om store. Den beror heller ikke der- paa, at Smaasager altid i sig selv ere klarere og simplere end store Sager; Bevisspørgs- maalets og Retsspørgsmaalets Vanskelighed og Tvivlsomhed vil tværtimod i Reglen være ganske uafhængig af Sagens pekuniære Stør- relse. Sondringen beror derimod udeluk- kende paa, at Smaasageme, tagne som Helhed, ikke kunne bære de Udgifter og det Besvær, der er forbunden med en Landsretsprocedure. Med andre Ord: at henvise alle Smaasager til Behandling ved Landsret efter de for Landsretsproceduren gældende Regler, vilde praktisk taget være det samme som en Retsnægtelse i stor Stil, idet mange vilde foretrække at renon- cere paa Smaabeløb, fremfor at sætte det forholdsvis store Apparat i Bevægelse, der normalt knytter sig til en Landsrets- procedure (Sagførerhjælp, maaske gentagne lange Rejser osv.). Fremdeles vilde en Sagvolder let kunne blive ramt uforholds- mæssig haardt, hvis Sagsøgeren ensidig skulde kunne vælge straks at gaa til Lands- ret og ved Dommen faa Sagvolderen idømt alle Omkostningerne ved denne Procedure. Man føres herved til at foreskrive en sim- pel, hurtig og billig Behandlingsmaade for de mindre Sager og at foreskrive den som obligatorisk. Hermed er imidlertid ikke givet, at man endvidere bør nægte den, hvem Underretsdommen gaar imod. Ad- gang til at bringe Spørgsmaalet frem til Prøvelse for Landsret, naar han har stærk Tro til sin Sags Godhed og er rede til at løbe den Risiko, at alle Udgifterne ved Appellen falde paa ham selv, hvis Dommen stadfæstes; herom skal nærmere følgende bemærkes:

For at indrømme saadan Adgang uden nogen som helst Begrænsning taler dels dette, at en Sag af ringe Værdi for den mindre bemidlede efter Omstændighederne kan have en lige saa stor Interesse som en større Sag for den mere formuende, dels det oven for nævnte Moment, at en i Værdi ringe Sag kan være lige saa vanske- lig og tvivlsom som en Sag af stor Værdi, og dels den Omstændighed, at en Parts moralske Interesse i at vinde en Sag un- dertiden kan være betydelig større end hans økonomiske Interesse deri. Hertil kommer endelig, at selve Appellmuligheden giver en særlig Garanti mod, at der hos

spalte2835

Underretsdommere skulde udvikle sig Ten- denser til at behandle de ganske smaa Sager mere overfladisk end de øvrige Un- derretssager.

Hvad der kunde vække Betænkelighed mod den saaledes foreslaaede ubegrænsede Appelladgang, er dels Hensynet til, at Landsretterne derved mulig kunde blive overbebyrdede, dels Hensynet til Appel- indstævnte, der ved saadan Appel kan blive bebyrdet med store Udgifter i en Sag, der i sig selv er ubetydelig.

At Landsretterne ikke skulde kunne overkomme den Forøgelse af Arbejdet, som Udkastets Regel maatte medføre, er der dog paa Forhaand ikke megen Grund til at befrygte. Den Omstændighed, der over- hovedet motiverer Underretsbehandling, nemlig at de mindre Sager normalt ikke kunne bære Udgifterne og Ulejligheden ved en Landsretsbehandling, gør sig jo nemlig gældende i stærkere Grad, jo mindre Sa- gens Værdi er, og vil formentlig medføre, at det i Praksis vil blive Undtagelse, at Sager, hvis Værdi end ikke naa den nu for Tiden gældende Appelværdi til Overret, nemlig 20 Kr., skulde blive appellerede. Derhos har Retten det i sin Magt at ramme temerære Appeller af Sager, hvis Interesse i enhver Henseende er forsvindende, med Mulkt for unødigt Trætte (§ 125). Endelig kan endnu fremhæves, at det tidligere Forslags Ankebegrænsning ikke var ube- tinget, idet der ifølge dets § 354, 2det Stykke, kunde gives særlig Tilladelse til at paaanke Sager under 40 Kr.

Hvad dernæst angaar Hensynet til Appelindstævnte, maa fremhæves, dels at der ifølge § 119, jfr. § 113, 1ste Stykke, efter Omstændighederne er Adgang for Retten til ikke at paalægge ham samtlige Omkostninger ved Landsretsbehandlingen, selv om han taber Sagen for Landsretten, især da han jo, for at der overhovedet kan blive Spørgsmaal om Appel fra Modpartens Side, maa have vundet Sagen i første In- stans, dels at der ifølge den i § 286 gjorte Henvisning til § 250 er Adgang for Ind- stævnte til at spare Omkostninger ved at udeblive fra Landsret, idet Sagen i saa Fald udgaar til skriftlig Behandling.

Om denne sidste Regel, der som oven nævnt er den anden væsentligere Ændring i Forhold til det tidligere Forslag, som Udkastet har foretaget paa dette Omraade, kan i øvrigt følgende bemærkes:

Denne Regel indeholder i Virkeligheden ikke noget nyt, men er stemmende med den gældende Ret. Den fremtræder for Tiden kun som en særlig Regel for Høje-

spalte2836

sterets Vedkommende, idet den der bevirker en Paadømmelse paa skriftligt, i Stedet for paa mundtligt Grundlag; men i Resultatet er Forholdet ganske det samme, naar Ind- stævnte udebliver ved en Overret, idet Sa- gen da paadømmes paa Grundlag af Appel- lantens Indlæg og Underretsakten. Det ligger saaledes meget nær at overføre den paa det ny Systems Appelsager ved Lands- ret. At en Regel som denne er af væsent- lig praktisk Betydning, fremgaar deraf, at Appelindstævnte for Tiden i temmelig stort Omfang gøre Brug af den hermed givne Mulighed for efter Omstændighederne uden Risiko at kunne udeblive fra Overretten, og Reglens Berettigelse kan grundes paa den Betragtning, at, naar en Part een Gang har procederet en Sag og mener sit Tarv tilstrækkelig beskyttet ved, hvad der alt foreligger under Sagen, bør han ikke tvinges til at deltage i en fornyet For- handling derom. Appellanten, der har Ad- gang til i et enkelt Indlæg at fremføre alt, hvad han maatte have at indvende mod den afsagte Dom, kan ikke beklage sig over denne Ordning.

Gangen i en Underretssag er i sine Hovedtræk følgende: Sagen indledes or- dentligvis med Stævning. Om særlig for- udgaaende Indkaldelse til Forligsmægling bliver der ikke Tale, da Retten blot en Gang, inden Sagen optages, skal have mæglet Forlig. Den kan dertil vælge et hvilket som helst Øjeblik, den anser for egnet dertil. Er Sagens Værdi under 50 Kr. saavel som i Paternitetssager skal Retten paa Begæring vejlede Parten med Hensyn til Stævningens Affattelse. Ere Par- terne enige derom, kunne de efter forud- gaaende Anmeldelse møde for Retten uden foregaaende Stævning og begære Sagen foretagen. Hvor Stævning benyttes, skal den af Retten forsynes med en Paategning, hvorved Sagen berammes; derefter tilbage- gives den Sagsøgeren til Forkyndelse. Stævnevarslet er en Uge, naar Sagvolderen søges ved sit Hjemting, ellers længere (jfr. nærmere § 275). Paa første Tægtedag fremlægger Sagsøgeren Stævning og giver en kort mundthg Fremstilling af Sagen, hvorefter Sagsøgte har at erklære sig, uden at der fra hans Side behøves noget særligt skriftligt Indlæg. Dommeren har i alle Underretssager Vejledningspligt, for saa vidt Parten ikke møder ved Sagfører. Parternes Erklæringer over Sagens Sam- menhæng protokolleres efter deres væsent- lige Indhold, det tilførte oplæses og ved- tages. De fra begge Sider nedlagte Paa-

spalte2837

stande skulle ved de indledende Forhand- lingers Slutning protokolleres fuldstændig, medmindre de i særlig skriftlig Affattelse fremlægges til Protokollen. Derefter finder den egentlige mundtlige Domsforhandling Sted i Forbindelse med Bevisførelsen, hvis der er Spørgsmaal om saadan.

Da det er Tanken, at mangfoldige Sager maa kunne tilendebringes i selve det første Retsmøde, er der ikke givet Parterne nogen selvstændig Ret til at forlange sær- skilt Behandling og Paakendelse af For- maliteten; men Dommeren afgør, om saa- dan skal finde Sted, eller Formaliteten procederes i Forbindelse med Realiteten. Af samme Grund er det Regel, at Doku- menter, som Parterne ville benytte sig af, skulle være til

Stede straks i det første Retsmøde, og Stævningen skal derfor særlig opfordre Sagsøgte til at medtage saadanne paa Sagens første Tægtedag, hvorhos der i Reglen i selve Retsmødet bør gives vedkommende Part den fornødne Tid til at gøre sig bekendt med de af Modparten fremlagte Dokumenter. Sagsøgte kan fremsætte Modkrav efter Udkastets almindelige Regler derom; et Modkrav maa anses som tingfæstet, saa snart Partens Erklæring om at ville fremsætte det, er tilført Protokollen.

Hvor det ikke med Rimelighed kan forlanges af Sagsøgte, at han skal kunne svare i Sagen straks i det første Retsmøde, eller af Sagsøgeren, at han paa Stedet skal kunne svare paa Sagsøgtes Indsigelser, eller hvor de fremlagte Dokumenter ere for vidtløftige til, at de kunne gennemgaaes i selve Retsmødet, saavel som hvor Bevisførelse ved Vidner, Syns- eller Skønsmænd eller ved personlig Afhøring af Parter, der i øvrigt møde ved Sagførere, skal finde Sted, giver Retten de fornødne Udsættelser. Bevisførelsen foregaaer paa lignende Maade som ved Landsretten; dog vil dels Begrænsningen af Vidners Mødepligt i Underretssager, dels Underretssagers gennemgaaende mindre Vigtighed medføre, at Vidneførelse her snarere end ved Landsretten kommer til at foregaa andet Steds end for selve den dømmende Ret.

Hvis Sagsøgeren udebliver, afvises Sagen. Hvis Sagsøgte udebliver, kan Sagsøgeren forlange Dom i Henhold til Stævningen (jfr. i det hele § 204); men Sagsøgte kan da paa sin Side forlange Sagen genoptagen overensstemmende med Reglerne i §§ 222—224.

Hvor Sagen er af mere indviklet Beskaffenhed, eller hvor Parterne give Møde ved Sagførere, vil det som antydnet let kunne ske, at Bevisførelsens Forberedelse

spalte2838

og Domsforhandlingen kræve særskilte Retsmøder ud over det, hvortil der oprindeligt er stævnet. Sagen faar derved i højere Grad et med en Landsretssag overensstemmende Ydre; dog udelukker § 277 en Skriftveksling som den for Landsretssager foreskrevne. Er Sagen saa forviklet eller vidtløftig, at den ikke kan behandles uden en videre Anvendelse af Skrift end den, der fremkommer gennem Stævningen og Protokollationen af Parternes Erklæringer og Paastande, maa Retten lade den udgaa til skriftlig Behandling i Medfør af § 282.

Naar en Underretssag indankes for Landsret, undergives den der en ny Behandling overensstemmende med de for Landsretssager gældende Regler, dog at, som alt omtalt. Indstævntes Udeblivelse bevirker, at Sagen udgaaer til skriftlig Behandling. Derhos viser den Omstændighed, at det er en Appel og ikke en Første-Instans-Behandling sin Virkning navnlig derigennem, at Formalitetsfejl, begaaede ved Underretten, efter Omstændighederne kunne bevirke Annullation og eventuelt Hjemvisning, samt at Sagen i det hele maa holde sig inden for de ved Underretsproceduren afstukne Grænser.

I førstnævnte Henseende maa dog bemærkes, at § 286 gør § 261 anvendelig ogsaa med Hensyn til Appel til Landsret, saaledes at Formalitetsfejl, begaaede ved Underretten, der efter Sagens Stilling ved Landsretten ere uden virkelig Betydning for vedkommende Part, ikke med Nytte kunne paaberaabes som Annullationsgrund, hvorhos § 286 udtrykkelig udtaler, at Hjemvisning ikke kan finde Sted, fordi Underretsdommeren ikke behørig har vejledet en Part.

Med Hensyn til Procedurens Begrænsning ved Underretsproceduren maa bemærkes, at ny Paastande dog kunne fremsættes, naar Retten tillader saadant, fordi det findes undskyldeligt, at de ikke tidligere ere fremkomne (§ 287). Fremdeles er den i § 256 givne Regel om Adgang til for Højesteret med dennes Tilladelse at inddrage ny Punkter eller Dele af Sagen, der ikke have foreligget for Landsretten, gjort anvendelig her, hvorimod der ikke kan være Tale om i Appelsagen at inddrage Mellemværende, der er uden direkte Forbindelse med, hvad der har været fremme for Underinstansen. I det anførte ligger, at, naar der i § 288 gives en tilsyneladende ubegrænset Adgang til under Appellen at fremkomme med ny Anbringender (Søgsmaalsgrunde, Benægtelser og Indsigelser), naar de blot anføres straks i Stævningen

spalte2839

eller under Skriftvekslingen i øvrigt, tænkes der herved kun paa saadanne Anbringender, der kunne støtte den allerede i Underinstansen nedlagte Paastand eller den ny Paastand, til hvis Fremsættelse der er opnaaet Rettens særlige Tilladelse i Medfør af § 286 eller § 287, — derimod ej paa saadanne Anbringender, der i øvrigt gøre selve Sagens Genstand til noget nyt og andet, end den bar været i første Instans (jfr. berved Bemærkningerne til § 253). En anden Sag er, at, naar Dele af Parternes Mellemværende, der efter Art og Størrelse høre for Landsretten som første Instans, bringes frem for denne samtidig med Appelsagen, kan Retten i Kraft af § 94 lade disse to Sager forhandle i Forbindelse med hinanden.

Adgangen til at fremføre ny Beviser for Landsretten er fri, naar det blot i Forvejen meddeles Modparten, af hvilken Art det ny Bevis er, og hvad der dermed forventes bevist.

At den her aabnede Adgang til at fremsætte ny Paastande, Anbringender og Beviser for Landsret, skulde

gøre Parterne ligegyldige med Proceduren i første Instans, i de Tilfælde, hvor de paa Forhaand ere til Sinds at appellere Sagen, og saaledes i Virkeligheden gøre Landsretten til den egentlige første Instans, behøver af lignende Grunde som oven for ved § 253 omtalt næppe at befrygtes.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 276.

Om Virkningen af Undladelse af at give behørigt Møde til Forligsmægling, se § 143. Om Forligs Eksigibilitet jfr. § 324.

§ 277.

Naar der i tredje Stykke tales om „Forhandlingens Slutning“, tænkes der herved paa den indledende Forhandlings Slutning. Derefter følger den egentlige Domsforhandling, efter Omstændighederne ledsaget af Bevisførelsen, jfr. § 281.

§ 279.

Lige saavel som Parterne kunne forandre deres Paastande, indtil den i § 277 omhandlede Protokollation eller Fremlægelse til Protokollen af dem er sket, lige saavel maa de indtil samme Tidspunkt kunne fremsætte ny Anbringender (Søgsmaalsgrunde. Indsigelser og Benægtelser), dog maa det i begge Tilfælde fastholdes, at Sagens Identitet i Forhold til Stævningens Indhold ikke mod Sagsøgtes Protest

spalte2840

forandres (jfr. hermed Bemærkningerne til § 253).

§ 281

Hvor Parterne møde personlig, og ingen Bevisførelse skal finde Sted, vil der — især naar hele Behandlingen tilendebringes i et enkelt Retsmøde — ikke være nogen formel Adskillelse mellem den foreløbige Forhandling og den egentlige Domsforhandling, det bør dog iagttages, at Parterne først gøres bekendte med hinandens Standpunkt og derefter have Lejlighed til hver for sig at forklare deres eget endelige Standpunkt i Sagen.

De i 1ste Stykke og 2det Stykkes 1ste Punktum indeholdte Regler tilsigtede ikke nogen anden Begrænsning af Parternes Raadighed over Sagen end den, der følger af, at Retten i Embeds Medfør bør modsætte sig al uforholdsmæssig Forhaling. Medens derfor Retten vel bør nægte en aabenbart ørkesløs Bevisførelse, kan den paa den anden Side, hvor Vidnerne haves til Stede og kunne føres straks og derhos Modparten ej protesterer, eller hvor Bevisførelse alligevel skal finde Sted i et nyt Retsmøde, ikke nægte en Part at føre saa mange

Vidner, han vil. En anden Sag er, at Retten, naar det under Bevisførelsen efter nogle faa Spørgsmaal er blevet klart, at vedkommende Vidne i Virkeligheden intet kan forklare i Sagen, kan slutte Vidnets Afhøring i Medfør af § 160. I øvrigt vil den Omstændighed, at der skal gives Vidnerne Godtgørelse, og at den Part, der har foranstaltet overflødig Vidneførelse ifølge § 113, 2det Stykke, ikke kan faa de dertil medgaaede Udgifter godtgjorte hos Modparten, selv om han i øvrigt vinder Sagen, i Almindelighed indeholde et tilstrækkeligt virksomt Motiv for Parterne til at undgaa overflødig Vidneførelse.

§ 283.

Om de Grunde, der have ført til at aabne Adgang til Appel med Hensyn til alle Underretssager, se de alm. Bemærkn. ved dette Kap. i Begyndelsen.

Reglen i sidste Stykke omhandler Kære til Højesteret mod Landsrettens Beslutninger i Sager, der ere indankede for den. Derimod kunne Landsrettens Afgørelser i Kæremaal mod Underrettens Beslutninger ikke indbringes for Højesteret, jfr. § 289, 3die Stykke.

§ 286.

Om de Grunde, der have foranlediget den i Henvisningen til § 250 liggende Re-

gel, at Indstævntes Udeblivelse bevirker, at Sagen udgaar til skriftlig Behandling, se de almindelige Bemærkninger til dette Kap. i Begyndelsen.

§§ 287—88.

Om den her hjemlede Adgang til Fremsættelse af ny Paastande, Anbringender og Beviser jfr. Slutningen af de alm. Bemærkninger til dette Kap.

Hvor vidt de tidligere førte Vidner skulle føres paa ny for Landsretten selv, saavel som hvor eventuelle ny Vidner skulle afhøres, afgøres af Landsretten selv i Overensstemmelse med § 149. Det ligger imidlertid i denne Paragrafs Indhold, at Landsretten ikke kan anordne, at Vidnerne skulle møde til personlig Afhøring for den, naar begge Parter ere enige om, at saadant er overflødigt. Skulle yderligere Spørgsmaal rettes til de ved Underret afhørte Vidner, maa dette ske gennem vedkommende Underretsdommer.

§ 289.

Fra Principet i sidste Stykke gøres en Undtagelse i § 441, sidste Stykke.